

<i>Umfarskriv</i>	Dagfesting 29. januar 2004	2/2004
	HMR. j. nr. 0.25- 2200535/10	Síða 1 av 4
Heiti Frágreiðing viðvíkjandi sáttmálanum í Evroparáðnum um mannarættindi og lívlæknafrøði		

Familju- og heilsumálaráðið hevur gjørt eina frágreiðing til Løgmannsskrivstovuna, sum lýsir, hvussu hesin millumlandasáttmálin er arbeiddur inn í føroyska lóggávu. Av tí at hetta er eitt áhugavert evni, verður henda kunning send út. Vit taka fegin ímóti viðmerkingum ella kjaki um hesi evni.

Undirtøka í Føroyum

Føroyska lóggávan um lívlæknafrøðiliga siðalæru og sjúklingarættindi hava støði í, at ásetast skulu nakrir karmar, har metast kann um spurningar um lívlæknafrøðiliga siðalæru. Hesir karmar verða fastlagdir út frá meginregluni um sjálvsavgerðarrætt fyri ta einkulta menniskja. Viðgerðir og royndir við menniskjum, mugu bara fara fram samsvarandi meginreglunum um kunnaðum samtykki.

Føroyar hava eina fjóltáttaða og nágreiniliga heilsulóggávu. Av føroyskum lógum, sum eru við til at fremja endamálið í millumlandasáttmálanum, kunnu nevast:

- ”Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om patienters retsstilling”
- ”Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om et videnskabetisk komitéssystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter”
- ”Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om ligsyn, obduktion og transplantation”

Undirtøkan í Føroyum av millumlandasáttmálanum hevur við sær eina skyldu til at laga føroyska lóggávu/fyrisitingarluga siðvenju eftir ásetingum í millumlandasáttmálanum, soleiðis at veruliga rættarreglunýtslan ikki er í stríð við ásetingarnar í millumlandasáttmálanum. Eru ivamál hesum viðvíkjandi, skulu tær føroysku reglurnar tulkast á ein hátt, sum so vítt gjørligt er í samsvar við millumlandasáttmálan.

Innihaldið í millumlandasáttmálanum

Millumlandasáttmálin er fyrsti altjóða sáttmáli, ið ásetur almennar meginreglur og skipanir til at verja menniskjur í sambandi við menningina innan lívlæknafrøðiliga vísindi. Yvirskipaða endamálið er at verja einstaka menniskja móti misnýtslu í sambandi við viðgerð og gransking.

Millumlandasáttmálin inniheldur ásetingar viðvíkjandi m.a.

FAMILJU- OG HEILSUMÁLARÁÐIÐ

- Krav um kunnað samtykki í sjúklingaviðgerðini
- Atgongd til heilsuveitingar á líka fóti
- Verju av aldursómyndingum og vaksnar ikki luttøkuførum persónar, herimillum sinnissjúk
- Rætt til skjalainnlit í heilsuupplýsingar
- Forboð móti mannamuni orsakað av íleguarvi
- Tálmandi reglur við nýtslu av ílegukanningum
- Forboð móti at nýta eftirgjørdan gitnað við tí endamáli at velja barnsins kyn, undantikið tá sleppast kann undan álvarsomum arvaligum kynsbundnum sjúkum
- Verju av persónum, sum luttaka í gransking
- Reglur fyri gøgntransplantatióin frá livandi gagngeva
- Forboð móti vinnuligari nýtslu av lívgøgnum v.m.

Støðan fyri íverksetan í føroyskum rætti

Niðanfyrirstandandi er yvirlit yvir støðuna í sambandi við mannagongdina at seta í verk ásetingarnar í millumlandasáttmálanum við støði í omanfyrirstandandi umframt teimum ymisku kapitlunum í millumlandasáttmálanum.

Kapittul II - Samtykki

Kapittul II inniheldur fleiri nágreiniligar ásetingar um kunning og samtykki í sjúklingaviðgerðini.

Hetta kravið um kunnað samtykki er í føroyskum rætti tryggjað samsvarandi ásetingunum í "patientrettighedslovens" §§ 6-7.

Viðvíkjandi aldursómyndingum er hetta ásett í "værgemålsloven (Lov nr. 277 fra 30. juni 1922, som ændret ved Lov nr. 14 af 18. januar 1982) og patientrettighedslovens" § 8 um kunnað samtykki til viðgerð fyri tey 15-17 ára gomlu.

Viðurskifti viðvíkjandi vaksnum ikki luttøkuførum persónum eru ásett í § 9 í "patientrettighedsloven".

Viðurskifti hjá teimum sálarsjúku eru somuleiðis ásett í "patientrettighedsloven" §§ 8-10, meðan "sindssygeloven (Lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold, som senest ændret ved lov nr. 225 af 7. juni 1972)" ikki umrøður heimild til tvingsilsviðgerð.

Viðvíkjandi neyðrættarligari viðgerð er hetta í føroyskum rætti á sama hátt sum í donskum rætti, tryggjað við "patientrettighedslovens" § 10 um bráfeingis viðgerðartørv, sum skal síggjast í samanhangi við "lægelovens" § 7, stk. 1, og "straffelovens" §§ 250 og 156.

Tá talan er um fyrilit fyri áður settum ynskjum hjá einum sjúklingi viðvíkjandi læknaligari upplegging, borin fram av sjúklingi, sum á ta lötuna, tá uppleggingin fer fram, ikki sjálvur er førur fyri at bera síni ynski fram, er hetta í føroyskum rætti reglurað í "patientrettighedslovens" §§ 17-18 um lívstestamentir og fyrisitingarligu ásetingunum, ið hoyra hartil.

Kapittul III - Privatlívið og atgongd til upplýsingar

Í art. 10, stk. 1, í millumlandasáttmálanum verður ásett, at øll eiga rætt til virðing fyri privatlívi sínum í sambandi við upplýsingar um teirra heilsustøðu.

Í føroyskum rætti er meginreglan um virðing fyri privatlívinum at finna aftur í galdandi reglum um tagnarskyldu hjá heilsustarvsfólkum og øðrum í m.a. "lægeloven, straffeloven, forvaltningsloven og personoplysningsloven." Síðsnevnda lógin verður fyrisitin av Dátueftirlitinum og umrøður trygd í sambandi við skráseting av viðkvømtum persónsupplýsingum.

Her eigur at umhugsast, um fylgjandi donsku lógir ikki eiga at setast í gildi fyri Føroyum við kongligari fyriskipan: "Lov om brug af helbredsoplysninger m.v. på arbejdsmarkedet, Lov om forsikringsaftaler og Lov om tilsyn med firmapensionskasser (forbud mod anvendelse af visse helbredsmæssige oplysninger ved tegning m.v. af forsikringer og pensioner)".

Kapittul IV – Tann menniskjansligi arvurin

Sambært art. 11 er einhvør mannemunur ímóti einum persóni, grundað á arvafrøðiligar fylgjur, bannaður. Endamálið er at forða fyri, at úrslit av íleguroyndum verður amboð fyri ógrundaðum mannamuni.

FAMILJU- OG HEILSUMÁLARÁÐIÐ

Meginreglan er enn ikki gjøgnumförd í føroyskum rætti, á sama hátt sum reglurnar um nýtslu væntaðum ileguroyndum í art. 12 heldur ikki eru innfördar í føroyskum rætti.

Ásetingarnar um forboðini móti eftirgjørdum gitnaði í art. 13 og 14 eru heldur ikki innfördar í føroyskum rætti. Landsstýrismaðurin í familju- og heilsumálum hevur í mars 2003 tó sent út eina leiðbeining til Landssjúkrahúsið í Tórshavn um fruktbarheit og eftirgjørdan gitnað, sum ikki stríðir ímóti millumlandasáttmálanum.

Løgtingið kann samtykkja, at tann danska *"Lov nr. 460 af 10. juni 1997 om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v."* verður galdandi fyri Føroyar.

Til henda lóg er sett í gildi, skulu vísindaligar granskingarætlanir viðvíkjandi tí menniskjaliga arvinum góðkennast av Vísindasísemisnevndini smb. *"lov om et videnskabsetisk komitésystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter"*, har roknast má við, at verkætlanir, ið snúgva seg um tey í art. 13 og 14 nevndu viðurskifti, ikki verða góðkendar.

Eitt uppskot til lögtingslóg um gransking av mannailegum er gjørt og verður væntandi lagt fyri Løgtingið í komandi tingsetu.

Kapitel V - Vísindaliga gransking

Hetta kapitlið fevnir um eina røð av avgerðum, sum hava til endamáls at verja persónar, sum luttaka í lívlæknafrøðiligari gransking. Her er talan um meginreglur, sum í Føroyum eru tryggjaðar við persónsupplýsingarlógini og av Vísindasísemisnevndini, ið hevur uppgávuna at meta um allar lívlæknafrøðiligar granskingarætlanir, sum ætlanin er at fara undir her í landinum.

Kapittul VI - Burturtøka av vevnaði og gøgnum frá livandi gøgngvevum við vevnaðarflutningi fyri eygað

Endamálið við hesum kapittlinum er at fastleggja karmarnar fyri verju av livandi gøgngvevum í sambandi við burturtøku av gøgnum ella vevnaði.

Økið er regulerað við *"Lov nr. 246 af 9. juni 1967 om udtagelse af menneskeligt væv m.v. som senest ændret ved Lov nr. 313 af 10. juni 1976 og Anordning nr. 268 fra 20. april 2001 om ikrafttrædelse for Færøerne af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v."*

Sambært upplýsingum fer vevnaðarflutningur fram í Føroyum í samsvari við art. 19 í millumlandasáttmálanum og galdandi rætt.

Kravið í art. 20, stk. 2, nr. 4, um góðkenning frá einum myndugleika verður mett at vera lokið, um galdandi rættur verður fylgdur, smb. serliga *"Anordning nr. 268 fra 20. april 2001 om ikrafttrædelse for Færøerne af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v."* og almenna eftirlitinum hjá Landslæknanum við tí heilsufakliga virkseminum.

Kapittul VII – Forboð ímóti fíggjarligum vinningi og burturbeining av pørtum av menniskjalikaminum

Art. 21 ásetur, at mannalíkamið í síni heild, sum so ikki eigur at elva til fíggjarligan vinning.

Fyri føroyskan rætt finnst meginreglan í *"Anordning nr. 268 fra 20. april 2001 om ikrafttrædelse for Færøerne af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v."*, § 19, stk. 3

Kapittul VIII – Brot á ásetingarnar í millumlandasáttmálanum

Í art. 23-25 eru ásetingar um skyldu hjá pørtunum at veita hóskandi lögfrøðiliga verju, um brot verður framt á ásetingarnar í millumlandasáttmálanum.

Hesar reglur eru í Føroyum tryggjaðar við teimum ymisku kæruskipanunum til Landslæknan og *"Sundhedsvæsenets Patientklagenævn"*.

FAMILJU- OG HEILSUMÁLARÁÐIÐ

Niðurstøða

Familju- og heilsumálaráðið er av teirri fatan, at ásetingarnar í millumlandasáttmálanum eru væl ávegis at verða settar í verk í føroyskum rætti og í fyrisingini.

Føroyska undirtøkan av millumlandasáttmálanum kundi verið ment við, at Løgtingið samtykkir tað nýggja uppskotið til lögtingslóg um gransking í mannailegum, umframt leggur dent á, at ikki er loyvt at nýta viðkvæmar persónsupplýsingar í sambandi við mál viðvíkjandi starvssetan, gransking og pensión.

Í lötuni er eftirlitið við misnýtslu tó rímliga væl tryggjað í galdandi føroyskari lóggávu tí tvífaldaða eftirlits- og góðkenningarvirksminum hjá ávíkavist Dátueftirlitinum og Vísindasisemisnevndini.

Aibritt á Plógv
aðalstjóri

/Kim Pagels
fulltrúi